

Ondersteuningsbehoeften van pleeggezinnen

In de gemeenten Groningen, Het Hogeland, Pekela en Westerwolde

Inhoudsopgave

1 Achtergrond	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Opzet van het onderzoek	3
1.3 Respons en kenmerken	3
2 Het onderzoek.....	5
2.1 Gemeentelijke regelingen	5
2.2 Balans vergoedingen en kosten.....	8
2.3 Pleegouderschap	10
Colofon	14

1 Achtergrond

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Het pleegouderbestand in de jeugdhulpregio Groningen is niet groot genoeg om alle pleegkinderen optimaal te kunnen plaatsen. Om op de lange termijn een groter pleegouderbestand te kunnen realiseren is het belangrijk om bestaande pleegouders te behouden en te voorkomen dat pleegzorgplaatsingen vroegtijdig moeten worden afgebroken. Om pleegouders te ontzorgen en ze te behouden, is een ontregelfunctie gecreëerd. Een van de taken van de ontregelaar is het in kaart brengen van de ondersteuningsbehoeften van pleegouders. De ontregelaar van de gemeente Groningen heeft Onderzoek Informatie en Statistiek Groningen (OIS Groningen) gevraagd om door middel van een onderzoek de ondersteuningsbehoeften van huidige pleegouders in kaart te brengen.

1.2 Opzet van het onderzoek

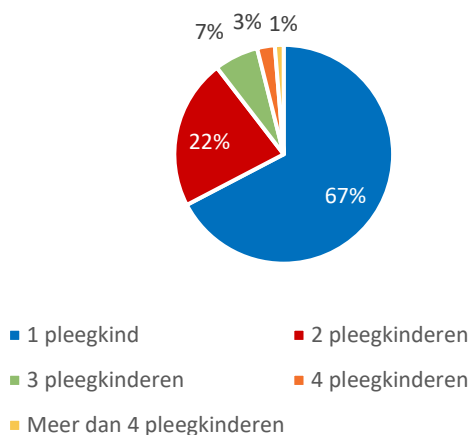
Het onderzoek heeft plaats gevonden door middel van een online enquête. De mailing is verzorgd door de pleegzorginstanties. Via de mail ontvingen de pleeggezinnen een uitnodiging voor deelname aan het onderzoek. Na een week is een herinnering verstuurd. Naast een directe mail aan de pleeggezinnen, is er ook op andere manieren geworven. Via sociale media en via flyers is de link verspreid en bij bijeenkomsten voor pleeggezinnen is het onderzoek aangekondigd. In totaal heeft de vragenlijst drie weken opengestaan voor respons.

1.3 Respons en kenmerken

84 pleegouders hebben de vragenlijst geopend, waarvan 74 pleegouders meer dan 1 vraag hebben beantwoord. Met deze 74 ingevulde enquêtes hebben wij de analyses uitgevoerd.

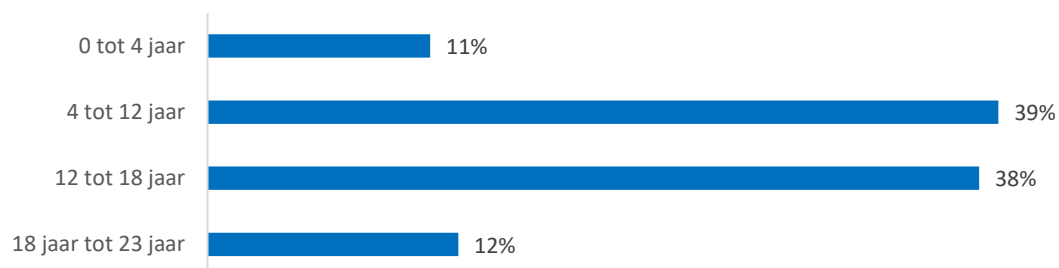
Twee derde van de pleeggezinnen heeft 1 pleegkind en een kwart van de pleeggezinnen heeft 2 pleegkinderen, zie figuur 1. Gemiddeld vangen de pleegouders bijna 9 jaar lang pleegkinderen op, met een reikwijdte tussen de 0 en 28 jaar. Van de respondenten komt 45% uit de gemeente Groningen en een derde uit de gemeente Het Hogeland. De rest van de respondenten komt uit de gemeenten Pekela en Westerwolde.

Figuur 1: Hoeveel pleegkinderen heeft u op het moment bij u wonen? (n=74)

De meeste pleegkinderen zijn tussen de 4 en 18 jaar oud, zie figuur 2. In totaal vangen de pleegouders 105 pleegkinderen op. Voor 91% van de pleeggezinnen geldt dat de pleegkinderen voltijd bij hun wonen en voor 60% van de pleeggezinnen geldt dat de kinderen gedwongen geplaatst zijn (zie figuur 3).

Figuur 2: Hoe oud is/zijn uw pleegkind(eren)? (n=105)

Figuur 3: Om wat voor soort pleegzorg gaat het? (n=105)

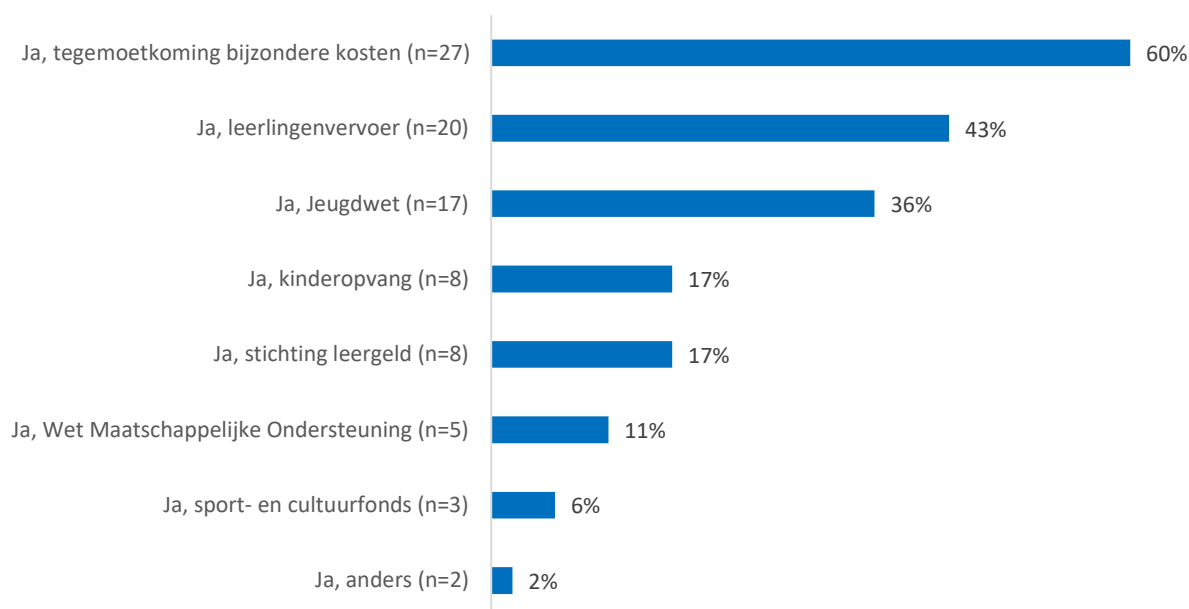

2 Het onderzoek

2.1 Gemeentelijke regelingen

Aan de respondenten zijn vragen gesteld over het gebruik van de beschikbare gemeentelijke regelingen en/of voorzieningen. Een derde van de respondenten (32%) geeft aan **geen** gemeentelijke regelingen en/of voorzieningen te hebben aangevraagd sinds ze pleegouders zijn geworden. Van de respondenten die aan hebben gegeven wel regelingen en/of voorzieningen te hebben aangevraagd (47 pleegouders), is gevraagd welke deze zijn, zie figuur 4. Meer dan de helft van de pleegouders die wel eens een gemeentelijke regeling heeft aangevraagd, heeft de tegemoetkoming bijzondere kosten aangevraagd, (meer dan) een derde heeft leerlingenvervoer en/of een tegemoetkoming onder de Jeugdwet aangevraagd.

Figuur 4: Welke gemeentelijke regelingen heeft u als pleegouder aangevraagd? Meerdere antwoorden mogelijk (n=47)

Vervolgens zijn per aangevraagde regeling en/of voorziening de volgende vragen gesteld:

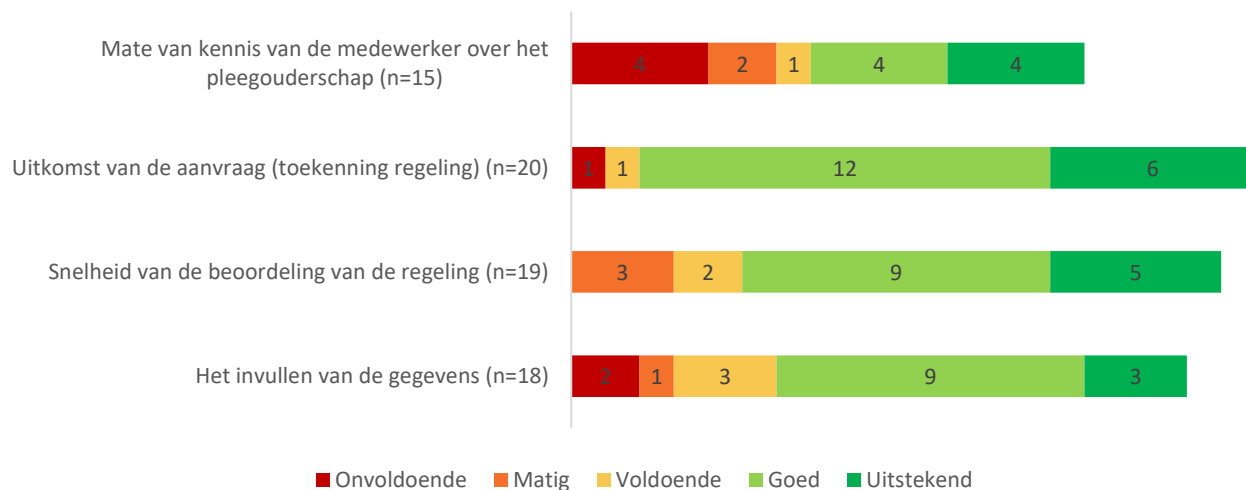
- Hoe verliep het invullen van de gegevens voor de regeling?
- Hoe verliep de snelheid van de beoordeling van de regeling?
- Hoe verliep de uitkomst van de aanvraag, oftewel de toekenning van de regeling?
- Hoe was de mate van kennis van de medewerker over het pleegouderschap?

Vanwege de lage aantallen zijn hieronder alleen de antwoorden weergegeven van de regelingen waarvan minimaal 15 respondenten deze hebben aangevraagd.

Leerlingenvervoer

In totaal hebben 20 pleegouders de regeling voor Leerlingenvervoer aangevraagd. Bij het aanvragen van de regeling valt met name op dat 6 van de 15 pleegouders de mate van kennis van de medewerker over het pleegouderschap matig tot onvoldoende vinden, zie figuur 5. Het aanvraagproces, van het invullen van de gegevens tot aan de uitkomst, wordt door 54% tot 90% (12 tot 18 respondenten) van de pleegouders als goed tot uitstekend beoordeeld.

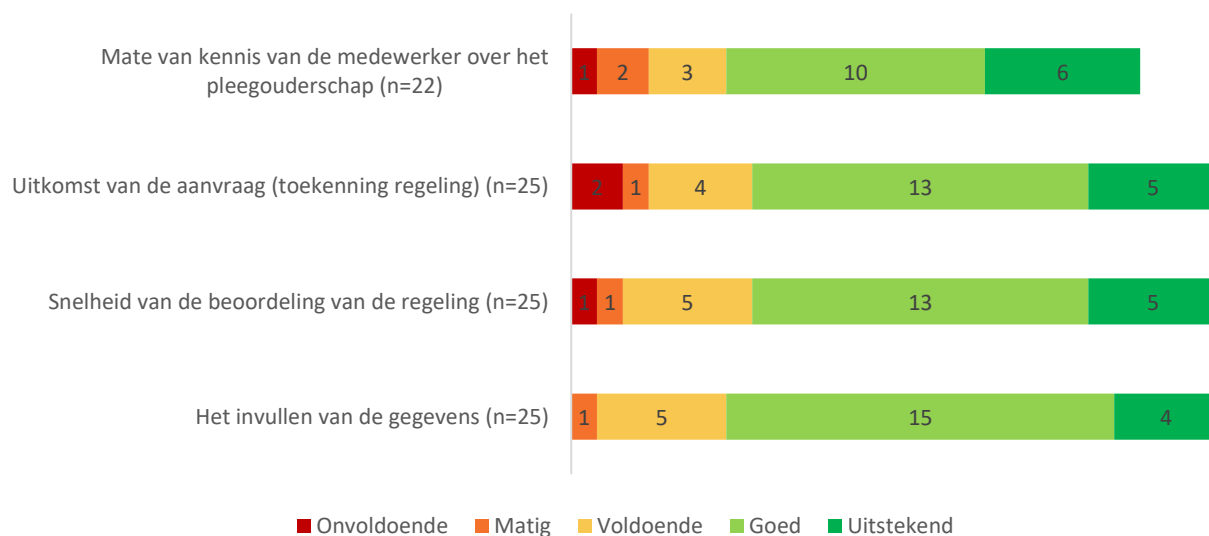
Figuur 5: Leerlingenvervoer (n=20)

Tegemoetkoming bijzondere kosten

De tegemoetkoming bijzondere kosten is het vaakst door de pleegouders aangevraagd, namelijk door 27 van de 74 pleegouders (figuur 6). Zowel het aanvraagproces als de aanwezige kennis wordt door twee derde van deze pleegouders als goed tot uitstekend bevonden.

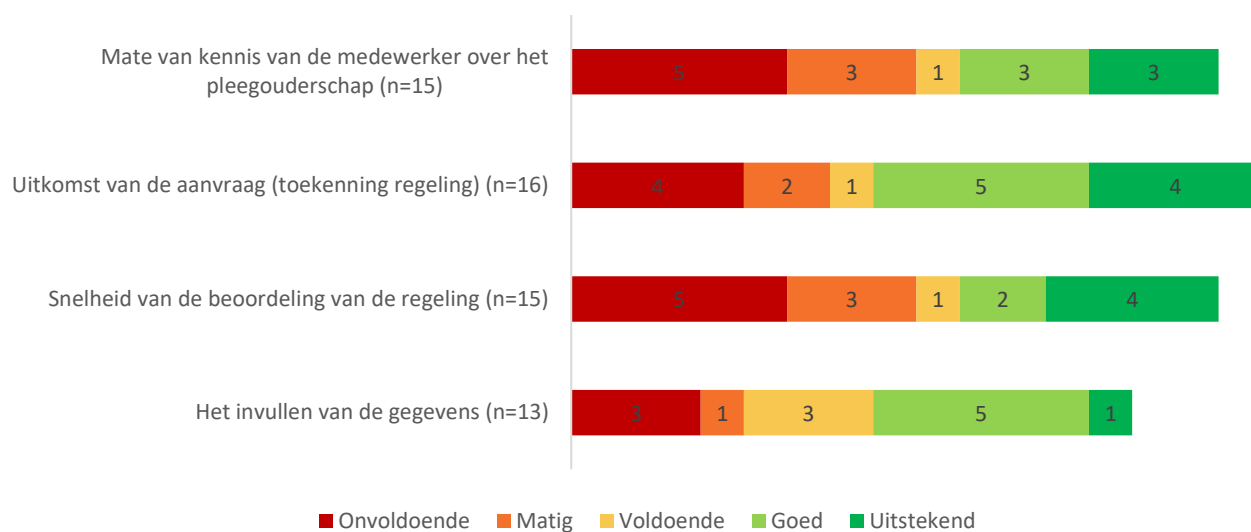
Figuur 6: Tegemoetkoming Bijzondere Kosten (n=27)

Jeugdwet

Via de Jeugdwet kunnen vergoedingen aangevraagd worden voor bijvoorbeeld behandelingen, diagnostiek, therapie en specialistische hulp. Een tegemoetkoming onder de Jeugdwet is door 17 pleegouders aangevraagd, zie figuur 7. We zien met name bij deze regeling dat de meningen op veel punten verdeeld zijn. Zo is meer dan de helft van deze pleegouders niet tevreden over de mate van kennis van de medewerker tijdens het aanvragen en de snelheid van de beoordeling. Aan de andere kant is 40% (of zes respondenten) wél tevreden over deze punten. Hoewel 9 respondenten wel tevreden zijn over de uitkomst van de aanvraag, staan daar ook 6 respondenten tegenover die hier niet tevreden over zijn.

Figuur 7: Jeugdwet (n=17)

Overige tips en/of suggesties

Respondenten hadden de mogelijkheid om tips of suggesties mee te geven om het aanvragen van een gemeentelijke regeling of voorziening voor pleegouders te verbeteren. 34 pleegouders hebben tips en/of suggesties, waarbij met name de volgende punten naar voren komen:

- Meer persoonlijk contact.
- Kennis van hulpverleners vergroten.
- Kortere lijnen/ een aanspraakpunt.

'Zet mensen op de werkplek neer die pleegzorg begrijpen en die ons als pleegouders snel en efficiënt door alle reglementen heen kan helpen. Het zou ook mooi zijn als we als pleegouders een vast aanspreek persoon/punt hebben waar we echt alles kunnen vinden betreft vergoedingen en andere hulplijnen/middelen.'

'Als pleegouder word je gezien als gewoon ouders, terwijl er vaak ingewikkelde problematiek en veel zorg bij komt. Het ontlasten is een lastige kwestie, er is te weinig kennis voor veel ondersteunende diensten zoals kinderopvang.'

2.2 Balans vergoedingen en kosten

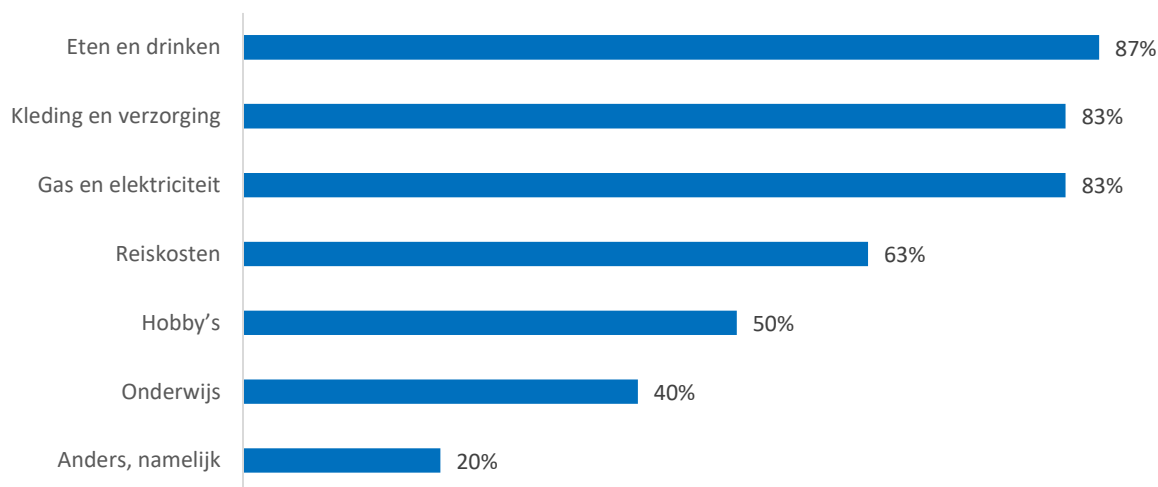
In dit onderdeel van de vragenlijst is gevraagd naar de verschillende kosten waar pleegouders (mogelijk) mee te maken krijgen voor hun pleegkinderen en (mogelijke) vergoedingen waar ze voor in aanmerking zouden kunnen komen.

Als eerste is gevraagd of de pleegzorgvergoeding, waar elke pleegouder recht op heeft, genoeg is om de (mogelijk) toegenomen kosten te dekken. 59% van de pleegouders (43 pleegouders) geeft aan dat de pleegzorgvergoeding op het moment genoeg is om de (mogelijk) toegenomen kosten te dekken.

In de toelichting geven pleegouders onder andere aan dat er bepaalde kosten zijn die niet vergoed worden of waar de huidige vergoeding niet voldoende voor is. Dit betreft bijvoorbeeld schoolgeld/collegegeld, vergoeding voor (medische) afspraken, brandstof en grotere uitgaven zoals fietsen, laptop, vakanties en kinderopvang. Daarnaast geven enkele pleegouders aan dat er wel extra kosten zijn die niet vergoed worden, maar dat ze zelf de financiële middelen hebben om deze te kunnen dekken.

Aan de 41% van de pleegouders die aangeven dat de vergoeding niet genoeg is, is vervolgens gevraagd om te specificeren welke kosten zijn gestegen, zie figuur 8.

Figuur 8: Welke kosten zijn voor u gestegen? (n=30)

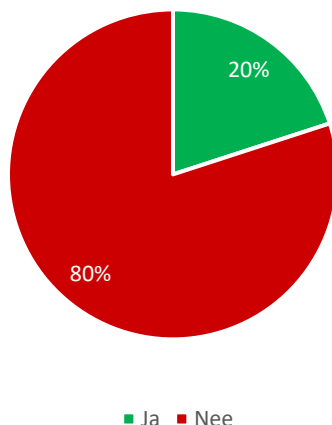
In figuur 8 is te zien dat voornamelijk de kosten voor eten en drinken, kleding en verzorging en gas en elektriciteit zijn toegenomen. Met name deze kosten zijn dermate gestegen dat de basis pleegzorgvergoeding niet meer voldoende is. Bij 'anders' wordt voornamelijk genoemd dat alles in het leven duurder is geworden en niet per se één specifiek onderdeel.

Regeling bijzondere kosten

Naast de pleegvergoeding kunnen pleegouders ook in aanmerking komen voor de regeling bijzondere kosten. Dit zijn noodzakelijke kosten die niet onder het basisbedrag vallen, zoals bijvoorbeeld hoge reiskosten of kosten voor aanschaf van schoolboeken. Alleen pleegkinderen die onder gedwongen pleegzorg geplaatst zijn, kunnen in aanmerking komen voor deze regeling.

Aan de pleegouders die kinderen hebben die onder gedwongen pleegzorg vallen (60%), is gevraagd of ze ook gebruik maken van deze regeling, zie figuur 9. Hiervan geeft enkel 20% (n=8) aan dat ze hier (wel eens) gebruik van hebben gemaakt.

Figuur 9: Naast de pleegzorgvergoeding zou u ook in aanmerking kunnen komen voor een compensatie bijzondere kosten. Maakt u hier gebruik van? (n=40)

Vervolgens is aan de pleegouders die (wel eens) gebruik maken van de regeling bijzondere kosten (8 pleegouders) gevraagd of ze vinden u dat de regeling bijzondere kosten voldoende tegemoetkomt in de extra kosten die ze maken voor de pleegkind(eren). Hiervan geven 3 pleegouders aan dit niet te vinden, tegenover 5 pleegouders die wel vinden dat deze regeling voldoende tegemoetkomt.

Overige kosten

Tot slot is gevraagd of de pleegouders kosten maken voor hun pleegkind(eren) waar op het moment **geen** regeling vanuit de gemeente voor is. Dit wordt door 44% van de pleegouders (32 pleegouders) beaamd. Een deel van deze pleegouders geeft aan dat de basiskosten redelijk gedekt zijn, maar dat extra kosten niet worden gedekt, terwijl deze wel noodzakelijk zijn. Hier geeft men wederom aan dat het met name kosten betreffen voor kleding, schoolreisjes, openbaar vervoer, sportcontributie, school-/collegegeld, reiskosten (benzine) en kinderopvang. Daarnaast wordt ook het aanschaffen van een grotere auto genoemd als extra kostenpost, waar geen vergoeding voor mogelijk is.

*"(De vergoeding) is voldoende mits je niet heel veel verplicht hoeft te reizen.
Brandstof is een grote kostenpost."*

*"Alleen de basiskosten zijn redelijk gedekt. Maar alle reiskosten, speciale voeding,
speciale kleding etc. worden niet gedekt. Daarbij nog een uitje of vakantie komt
uit eigen inkomen. Het is soms erg lastig om gemaakte kosten terug te
declareren."*

"Met name reizen naar alle afspraken maar dokters, instanties en bio-ouders worden onvoldoende gecompenseerd. Ook entree naar bv Ballorig en aanverwante kosten tijdens omgangsregelingen worden niet vergoed, terwijl de biologische ouders dat ook in 99% van de gevallen niet kunnen betalen."

"Het dekt boodschappen, maar is niet zo ruim om iets leuks extra van te doen of iets aan te schaffen dat haar verblijf hier fijner maakt. Dat gaat uit eigen portemonnee (en met behulp van marktplaats)."

2.3 Pleegouderschap

In dit laatste gedeelte van de vragenlijst is er dieper ingegaan op de persoonlijke ervaring als pleegouder. Op de vragen in dit gedeelte konden met name open antwoorden worden gegeven.

Wat waarderen pleegouders het meest aan het pleegouderschap? 55 pleegouders hebben deze vraag beantwoord. Pleegouders waarderen met name om iets te kunnen betekenen voor een kind. Om een kind een veilig, stabiel en warm thuis te kunnen bieden, iets te kunnen betekenen voor hun toekomst en kinderen liefdevol te laten opgroeien.

"De veilige haven kunnen zijn voor iemand, vertrouweling zijn, iemand onderdeel van het gezin laten zijn. En helpen volwassen worden en helpen bij keuzes maken"

"Als mijn pleegzoon zegt 'Ik ben blij dat ik bij jou woon.' is dat alles omvattend."

"Een kind dat de pech had niet in goede omstandigheden op deze wereld te zijn gezet toch de kansen te bieden die het verdient op een zo gezond en gelukkig mogelijke ontwikkeling en jeugd."

"Het iets kunnen betekenen voor de toekomst van een kind die anders waarschijnlijk "tussen de wal en het schip" zou zijn beland. Daarnaast is het fijn om toch iets te kunnen doorgeven van eigen normen en waarden en ook een stuk liefde ervoor terug krijgen - daar kan geen pleegvergoeding tegen op."

"Ik hoop dat we voor de kinderen een verandering kunnen betekenen. Stabiliteit en vaste grond onder hun voeten waar ze de rest van hun leven op kunnen voort bouwen."

Desondanks geeft 36% van de pleegouders (22 pleegouders) aan er wel eens te denken om te stoppen met het pleegouderschap. In de toelichting wordt bijvoorbeeld genoemd dat pleegouderschap hard werken is en soms heel zwaar kan zijn. Voornamelijk het gebrek aan begeleiding en ondersteuning zorgt ervoor dat respondenten er wel eens over nadenken om te stoppen. 'Het kind' wordt vaak genoemd als reden om door te gaan, maar alles wat er omheen komt kijken valt bij velen zwaar.

"Ik denk niet aan stoppen voor de kinderen. Anders wel. De begeleiding en ondersteuning is onvoldoende. De beslissingen die binnen jeugdzorg worden genomen zijn regelmatig onzorgvuldig en onvoldoende op basis van kennis."

"Niet voor ons pleegkind, want daar houden wij van en geven we niet zomaar op. Maar wij zijn wel erg teleurgesteld in hoe e.e.a. systemisch is geregeld, of beter gezegd niet is geregeld (niemand heeft ooit tijd). Dat maakt dat wij niet opnieuw voor pleegzorg zullen kiezen. Dat vinden wij zeer spijtig en de wereld op zijn kop. Uiteindelijk worden de kwetsbare kinderen altijd weer het kind van de rekening. Dat maakt ons boos en verdrietig."

Specifiek is aan de 22 pleegouders die hebben aangegeven er wel eens aan te denken om te stoppen, gevraagd wat ervoor zorgt dat ze toch doorgaan als pleegouder. Ook hier komt weer naar voren dat de belangrijkste reden het pleegkind zelf is. Met name de liefde voor het kind en de mogelijkheid een fijne jeugd te kunnen bieden is wat de respondenten drijft.

"Voor de kinderen die hier ook niet om gevraagd hebben."

Knelpunten

Tot slot zijn enkele vragen gesteld over knelpunten waar respondenten mogelijk tegenaan lopen en suggesties voor verbetering.

Enkele respondenten ervaren het gebrek aan kennis bij hulpverleners als storend. Daarnaast is de bereikbaarheid en/of onwil van hulpverleners een knelpunt voor sommige ouders. Zo wordt er bijvoorbeeld genoemd dat hulpverleners in schoolvakanties vaak niet thuis geven.

"Te veel versnipperde kennis overal. Ik ben sterk in zoeken naar oplossingen en kennis, maar niet iedereen kan dat. Het zorgen voor de kinderen vraagt vaak 100% van je tijd en aandacht. Dan is het aanlopen tegen onkunde of onwil bij instanties precies wat je er niet bij kunt gebruiken!"

Regelingen met instanties, contact met biologische ouders en mentale problemen van de pleegkinderen worden ook als knelpunten gezien. Daarnaast geven bepaalde pleegouders het hele jaar rond zorg en is het lastig om zelf af en toe op vakantie te kunnen gaan.

"Het is hele zware intensieve zorg wat nog wel eens onderschat wordt. Daarbij is het erg moeilijk om een indicatie te krijgen voor goede professionele (logeer)opvang wat ons kan ontlasten. Het opvangen is tijdrovend en mijn man en ik houden weinig tijd over voor ons zelf. We hebben gelukkig nu een indicatie dat we per jaar een midweek samen weg kunnen, maar een week zal er niet in zitten."

Aan de pleegouders is tenslotte gevraagd: "Als u zich zou verplaatsen in het perspectief van uw pleegkind(eren), wat denkt u dat het belangrijkste punt is dat er volgens hem/haar verbeterd zou kunnen worden om een pleegzorgplaatsing zo 'succesvol' mogelijk te laten verlopen?" Respondenten geven hier voornamelijk aan dat pleegkinderen het nodig hebben dat er naar hun geluisterd wordt. Het kind moet gehoord worden en serieus genomen worden. Ook het optimaliseren van het contact met de biologische ouders wordt genoemd, dit kan tevens betekenen dat er juist minder contact gewenst is. Daarnaast geven respondenten aan dat het voor pleegkinderen belangrijk is om duidelijkheid te hebben (over de toekomst), zoals of een plaatsing definitief wordt. Ook het (financieel) beschikbaar stellen van meer ontwikkelingsmogelijkheden wordt genoemd. Daarnaast zouden pleegkinderen behoefte hebben aan meer vastigheid, zoals vaste hulpverleners en andere medewerkers.

"Vanuit het perspectief van de gemeente denk ik: voldoende (financiële) mogelijkheden bieden zodat het kind zich kan ontwikkelen of dat waar er problemen zijn, hulp bieden. Ik denk aan algemene zaken zoals sport, muziek, cultuur en ook het volgen vanaf een studie. Maar ook, faciliteiten voor kinderen die ergens een achterstand hebben of extra steun kunnen gebruiken"

"Naar het kind luisteren en kijken wat daar de behoeftes van zijn."

"Sneller duidelijkheid of een plaatsing definitief wordt. Steeds weer een nieuw traject in om te kijken of de ouders het zelf weer kunnen oppakken is voor een kind erg traumatisch is de ervaring van onze pleegkinderen. Dus meer vanuit het kind de situatie bekijken."

"Structuur, regelmaat en rust helpt het kind het beste om zich in een pleeggezin fijn te voelen. Duidelijkheid en vaste medewerkers zodat hun toekomst zekerder is."

Tot slot hebben 20 respondenten verdere suggesties of opmerkingen gegeven over de rol als pleegouder. Er wordt onder andere genoemd dat er meer geïnvesteerd moet worden in het pleegouderschap, wat verschillende zaken omvat, zoals kennis van, vrije tijd voor en/of ondersteuning van pleegouders. Daarnaast wordt er door enkele respondenten meegegeven dat ze heel benieuwd zijn wat er gaat gebeuren met de resultaten van dit onderzoek.

"Het zou mooi zijn als er wat verbeterd. Ik heb er geen vertrouwen in maar ik ben wel benieuwd wat er met de informatie uit deze vragenlijst wordt gedaan."

"Het is de goedkoopste zorg voor kinderen die de maatschappij zich maar kan wens dus investeren hierin is erg raadzaam. Dat de gemeente Groningen alle pleeggezinnen een dagje kermis heeft aangeboden vonden wij fantastisch! Misschien is het haalbaar om pleeggezinnen een dag pretpark of dierentuin te kunnen aanbieden. Maar het allerbelangrijkste is toch wel de juiste indicaties af te

geven aan pleeggezinnen; luister naar de verhalen van pleegouders. Als zij aangeven iets nodig te hebben dan is dat vaak echt nodig! Pleegouders trekken niet zo gauw aan de bel in onze ervaring. Wij in ieder geval niet. Maar als we het doen is het serieus nodig. En het zou geweldig zijn dat indicaties voor veel langere tijd afgegeven worden. Het probleemgedrag bij pleegkinderen wordt vaak moeilijk en ingewikkelder dan makkelijker. Het zal veel meer rust geven bij pleegouders en hun pleegkinderen als dit kan."

Colofon

Ondersteuningsbehoeften van pleeggezinnen 2023

Auteurs

Thaïra Openneer
Inge de Vries

Maand van uitgave

November 2023

Opdrachtgever

Gemeente Groningen

Fotografie

Stella Dekker Fotografie

Uitgave

Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen

Online publicaties OIS Groningen

<https://publicaties.ois.groningen.nl>

Contactgegevens

T: (050) 367 56 30
E: info@oisgroningen.nl
I: www.oisgroningen.nl
X: @basisvoorbeleid